

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Factors Affecting The Mastership Model of Lab Schools in The Northeastern Part of Thailand

จตุพงศ์ พัฒนากุล¹

Jatupong Pattanagul¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการใช้ปัจจัยการบริหารโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันและโรงเรียนทั่วไป (2) เพื่อค้นหาปัจจัยการบริหารที่สามารถจำแนกโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันออกจากโรงเรียนทั่วไปและ (3) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาปัจจัยการบริหารสำคัญที่สามารถจำแนกโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันออกจากโรงเรียนทั่วไป กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้มีจำนวน 640 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน รองผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และผู้แทนครูในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันจำนวน 40 โรงเรียน โรงเรียนทั่วไปจำนวน 40 โรงเรียน ในจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์ และบุรีรัมย์ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มโดยวิธีแต่ละขั้นตอน (Stepwise Method)

¹ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5

¹ Vice Director of the Office of Nakhonratchasima Education Service Area 5.

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน อยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วยปัจจัยการบริหาร 3 ปัจจัย ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการบริหาร และวัฒนธรรมโรงเรียน ซึ่งใช้จำแนกความเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันออกจากโรงเรียนทั่วไปได้ แนวทางพัฒนาปัจจัยที่สำคัญคือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การกำหนดคุณลักษณะภาวะผู้นำ การเตรียมการพัฒนา การพัฒนาลักษณะภาวะผู้นำ การประเมินผลการพัฒนา การปรับปรุงและแก้ไข และการประเมินผลการดำเนินการทั้งหมด ซึ่งแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดเกี่ยวกับสภาวะการพัฒนา จุดประสงค์เฉพาะ วิธีการพัฒนาและการประเมินผล

คำสำคัญ : ต้นแบบ, โรงเรียน, การบริหาร

Abstract

The purposes of this research were (1) to study using the administrative factors of the mastership model of lab schools and the regular schools, (2) to find out the administrative factors that can differentiate the mastership model of lab schools from the regular schools and (3) to find guidelines for developing the significant factors that can be used to differentiate the mastership model of lab schools from those of the regular ones. The 640 sample groups comprised of school administrators , deputy school directors , heads of departments, representatives of teachers in the Basic Education School Communities who worked in 40 lab schools and 40 regular schools in Nakhonratchasima, Chaiyapoom, Surin and Buriram. The data were collected using the questionnaires. The data were analyzed by the computer program to find mean, standard

deviation and stepwise.

The results of this study were as follow: these were the administrative factors of lab schools was in the high level, which that of the regular schools was in the moderate level. Furthermore, the administrative factors that can differentiate the lab schools from the regular ones were the transformation leadership, the administration behaviors, and the school cultures. The transformational leadership was the main factors to be developed by using 7 steps of training. The administrative factors were the mastership factors that can differentiate the master model of lab schools from the regular schools. The seven steps were the leadership ideas, the characteristics of leadership, preparation of the development, the developing, the evaluating the development, the improving and correcting, the evaluating all the outcomes. Finally, every step has its content of development, objective for developing, process of development and assessment.

Keywords : mastership model, school, administrative

บทนำ

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกิจการที่รัฐเรียนรู้ และพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 : 2) สามารถผลิตผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัว รวมทั้งแก้ปัญหา และทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องพึงพอใจการทำงาน (รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์

สุวรรณสาร. 2536 : 169) โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันได้พัฒนาแนวคิดและความเชื่อว่า การศึกษาสามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต มีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น ลดช่องว่างทางสังคม สามารถหลุดพ้นจากวงจรของความยากจน อันเป็นความมุ่งมั่น ที่จะพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่ประชาชนอยากให้บุตรหลานได้เข้าโรงเรียนที่มีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ.

2546 : 21-22) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโครงการอำเภอละ 1 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 321 โรงเรียนเพื่อประเมินรับรองเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันภายใน 3 ปี และผลการดำเนินงานที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2546-2548 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาพบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนทั่วไป โรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันมีคุณภาพมาตรฐานในเกณฑ์ดีเป็นส่วนใหญ่ มีการบริหารการศึกษาของโรงเรียนที่ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ดีขึ้น อัตราการสอบเข้าเรียนต่อ นักเรียนมีนิสัยใฝ่เรียนรู้มากขึ้น เมื่อทำการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษาปรากฏว่า ภาคจัดขึ้นเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ สร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการ ในระดับต่ำกว่าทุกภาค ซึ่งสอดคล้องกับการติดตามประเมินผลการทำงาน ของเขตตรวจราชการที่ 13 (สำนักงานตรวจราชการ. 2548 : 160 -161) ที่ระบุว่าผลผลิตคุณภาพยังมีปัญหา

จากสภาพการดำเนินการดังกล่าว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่จะต้องติดตามการดำเนินการจัดการศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 13 ประกอบด้วย จังหวัด

นครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์ และบุรีรัมย์ เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีความสัมพันธ์และมีความแตกต่างในภูมิศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต (คณะกรรมการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ 2547 : 11- 25) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนตามโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ช่วยให้ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันและแนวทางพัฒนาปัจจัยที่สำคัญ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการบริหารของโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน และโรงเรียนทั่วไป
2. เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถจำแนกโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันออกจากโรงเรียนทั่วไป
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนา ปัจจัยสำคัญในการจำแนกโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันออกจากโรงเรียนทั่วไป

วิธีการศึกษา

วิธีการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสังเคราะห์ จำแนกกลุ่ม

ประชากร ได้แก่ บุคลากรฝ่ายบริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และผู้แทนครู ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์ และบุรีรัมย์ ของโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน จำนวน 89 โรงเรียน และโรงเรียนทั่วไปจำนวน 89 โรงเรียนรวมทั้งสิ้นจำนวน 2,492 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรฝ่ายบริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และผู้แทนครูในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์ และบุรีรัมย์ ของโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนใน ฝัน จำนวน 40 โรงเรียน และโรงเรียนทั่วไป จำนวน 40 โรงเรียนรวมทั้งสิ้นจำนวน 640 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยการบริหาร โรงเรียน ได้แก่ (1) ด้านโรงเรียนประกอบด้วย ก) แหล่งเรียนรู้ ข) เทคโนโลยีสารสนเทศ ค) บรรยากาศโรงเรียน ง) วัฒนธรรมโรงเรียน

(2) ด้านผู้บริหาร ก) ภาวะนำเปลี่ยนแปลง ข) ภาวะผู้นำทางวิชาการ ค) ภาวะผู้นำทาง เทคโนโลยีสารสนเทศ ง) พฤติกรรมการ บริหาร (3) ด้านครูผู้สอน ก) ความสามารถ ทาง เทคโนโลยีสารสนเทศ ข) การวิจัยใน ชั้นเรียน ค) พฤติกรรมการสอน (4) ด้าน นักเรียน ก) ความสามารถทาง เทคโนโลยี สารสนเทศ ข) พฤติกรรมการเรียน (5) ด้าน ชุมชน ก) การมีส่วนร่วมในการบริหาร ข) การสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย

ตัวแปรตาม คือ ความเป็นโรงเรียน ต้นแบบโรงเรียนในฝัน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็น แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามการแสดงออกทางการบริหาร ของโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันและ โรงเรียนทั่วไป ที่ผู้วิจัยปรับปรุงและพัฒนาขึ้น มีการ ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์หาค่าความเชื่อ มั่น สัมประสิทธิ์อีแอลฟาของครอน บาค มี 5 ตอน โดยรวมมีค่าความเชื่อมั่น .98 ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านโรงเรียน ค่าความเชื่อมั่น .96 ตอนที่ 2 ด้านผู้บริหารโรงเรียน ค่าความเชื่อมั่น .97 ตอนที่ 3 ด้านครูผู้สอน ค่าความเชื่อมั่น .96 ตอนที่ 4 ด้านนักเรียน ค่าความเชื่อมั่น .95 ตอนที่ 5 ด้านชุมชน ค่าความเชื่อมั่น .95

(Discriminant Analysis) โดยวิธีแต่ละขั้น ตอน (Stepwise Method) การศึกษาแนวทาง พัฒนาปัจจัยที่สำคัญที่สามารถจำแนกโรงเรียน ต้นแบบโรงเรียนในฝันออกจากโรงเรียนทั่วไป ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการ โดยขอความอนุเคราะห์ทำหนังสือขอ เก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ส่งข้อมูลไปทางไปรษณีย์ถึงผู้บริหารโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยประสานขอความร่วมมือผู้ประสานงานช่วยในการรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามกลับและบางโรงเรียนเดินทางไปเก็บด้วยตนเอง ได้ข้อมูล 640 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลระดับการใช้ปัจจัย การบริหารของโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนใน ฝันและโรงเรียนทั่วไปได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (EMBED Equation.3) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D) การค้นหาตัวแปรที่สามารถ จำแนกโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันและ โรงเรียนทั่วไปใช้การวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาการใช้ปัจจัยการบริหารโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวมโรงเรียน ต้นแบบโรงเรียนในฝันอยู่ในระดับสูง ส่วนของ โรงเรียนทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อ พิจารณารายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่า การใช้ ปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบโรงเรียน ในฝันอยู่ในระดับสูงส่วนโรงเรียนทั่วไปการใช้ ปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปาน กลาง (1) จัดการศึกษาได้คุณภาพมาตรฐาน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) เป็นที่ยอมรับและ ศรัทธาของชุมชน (3) การบริหารจัดการที่มี ประสิทธิภาพ (4) มีเครือข่ายสนับสนุน (5) สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย (กระทรวง ศึกษาธิการ. 2546 : 22)

2. ผลการวิเคราะห์จำแนกการบริหาร โรงเรียน พบว่า การบริหารโรงเรียนด้าน ผู้บริหาร และด้านโรงเรียนมีความสามารถ ในการจำแนกโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนใน

ผื่นออกจากโรงเรียนทั่วไปได้ร้อยละ 91.1 และผลการวิเคราะห์จำแนกการบริหารของโรงเรียน ปัจจัยย่อย 15 องค์ประกอบพบว่า ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การบริหาร และวัฒนธรรมโรงเรียน สามารถจำแนกความเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในผื่นออกจากโรงเรียนทั่วไปได้ร้อยละ 88.4

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาระดับการใช้ปัจจัยของโรงเรียน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในผื่นได้รับการประเมินและรับรองจากสำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าเป็นโรงเรียนที่มีความสามารถในการบริหาร มีความเป็นผู้นำเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่ง หน่วยงานกระทรวงศึกษาธิการได้ระบุและสรุปว่า ต้นแบบโรงเรียนในผื่นไว้มีคุณลักษณะ ดังนี้ (1) จัดการศึกษาได้คุณภาพมาตรฐานเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) เป็นที่ยอมรับและศรัทธาของชุมชนที่เน้นการมีส่วนร่วม (3) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (4) มีเครือข่ายสนับสนุนและ (5) สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ผลการวิเคราะห์การบริหารโรงเรียนพบว่า ปัจจัยการบริหาร 2 องค์ประกอบ และ 3 องค์ประกอบย่อย สามารถจำแนก

ความเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในผื่นออกจากโรงเรียนทั่วไปได้แก่ ด้านผู้บริหารโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยปัจจัยย่อย 4 องค์ประกอบ คือด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และพฤติกรรม การบริหาร นอกจากนี้ สามารถจำแนกความเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในผื่นได้สูงสุด ทั้งนี้เพราะผู้บริหารถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การบริหารโรงเรียนประสบผลสำเร็จ ภาวะผู้นำและพฤติกรรมที่แสดงออก สามารถจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วม การร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ดังแนวความคิด แบบและอโวลิโอ ((Bass & Avolio). 1994 อ้างถึงในรัตติกรณ์ จงวิศาล. 2543 : 22-25) และแนนซ์ (Nance. 2003 : 434-467) ที่กล่าวว่าผู้นำจะต้องสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการปฏิบัติตนของผู้บริหาร (Bass & Avolio, 1994; Nance, 2003 อ้างถึงในรัตติกรณ์ จงวิศาล. 2543 : 22-25 ส่วนปัจจัยด้านโรงเรียนมีความสำคัญรองลงมาประกอบด้วยโรงเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของอรุณ จันทวานิช (2547 : 117-118)

ที่กล่าวว่าปัจจัยหลักของความสำเร็จต้องมี แหล่งเรียนรู้ และศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ของโรงเรียน ส่วนถวิล มาตรเลี่ยม (2545 : 22-23) กล่าวว่า บรรยากาศ ของโรงเรียน มีอิทธิพลต่อการสร้างจิตใจและคุณธรรมที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ วัฒนธรรมโรงเรียน เป็นลักษณะการปฏิบัติงานสืบทอดกันมา จนเป็นวัฒนธรรมเด่น เกิดการกระทำ และมีความหวังของสมาชิก แนวความคิดของ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2548 : 9) และเบวร์เคย์ พอตเตอร์ และ สเตียร์ (Mowday Porter & Steers. 1991 cited in Hoy & Miskel. 2005 : 182) ผลการวิเคราะห์จำแนกปัจจัยย่อย วิจัยพบว่ามี 3 องค์ประกอบ ที่สามารถ จำแนกความเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันและโรงเรียนทั่วไปได้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันมีค่าสูงกว่าด้านอื่นๆ อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะการบริหารที่ทำให้ การทำงานประสบผลสำเร็จ ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ของผู้บริหารโรงเรียน เป็นกระบวนการที่ผู้นำ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างน่าเคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และให้ผู้ตามเกิด ความภาคภูมิใจ เมื่อได้ร่วมงาน การสร้างแรงจูง บันดาลใจ เป็นกระบวนการที่ผู้นำปฏิบัติ โดย

สนใจ และกระตุ้นจิตวิญญาณของทีมงาน ให้กระตือรือร้นที่จะทำงานเพื่อกลุ่ม การ กระตุ้นทางปัญญาเป็นกระบวนการที่ผู้นำมี การกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ทำให้ ผู้ตาม มีความต้องการหาแนวทางใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแบสและ อโวลิโอ (Bass & Avolio, 1994 .) ที่กล่าวว่า การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้าง แรงจูงใจให้ผู้ตามปฏิบัติตามและตระหนัก ถึงปัญหาต่างๆ พร้อมทั้งจะแสวงหาสิ่งใหม่ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหานั้น พฤติกรรมการ บริหารเป็นคุณลักษณะของผู้บริหาร เป็น ปัจจัยสำคัญเป็นผู้ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ บริหารจัดการให้ปฏิบัติงานในองค์กรประสบ ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ดึงเอาศักยภาพ ของบุคลากรในโรงเรียนมาใช้ประโยชน์ให้ มากที่สุด (อ้างถึงในรัตติกรณ์ จงวิศาล. 2543 : 22-25) พฤติกรรมการบริหารเป็น พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารโรงเรียน สอดคล้องกับคำกล่าวของสุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2548 : 10) ว่า พฤติกรรมผู้นำเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานของผู้ บริหาร เป็นกระบวนการที่ผู้นำสร้างระบบ ความสำคัญของกิจกรรมต่างๆ ในองค์กรที่ ผู้บริหารจะต้องใช้วิธีทางไปสู่ความสำเร็จ ในการทำงาน และกระบวนการที่จะนำไปสู่

ความสำเร็จ ซึ่งมอริส (Moris. 1981 : 23) กล่าวว่าพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหารที่สำคัญที่สุด คือ ต้องเข้าใจปัญหาต่างๆ ที่ต้องรับผิดชอบให้ชัดเจน ต้องรู้จักบุคลากร และประสานทรัพยากรต่างๆ โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มาหารือ เพื่อให้งานเป็นที่น่าสนใจ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูในโรงเรียนเข้าใจถึงลักษณะการทำงานและเลือกแนวทางที่ถูกต้องในการแก้ปัญหาและการปฏิบัติร่วมกันเป็นแบบแผนพฤติกรรมและระบบคุณค่าของบุคคลในองค์กร เป็นพฤติกรรมที่สมาชิกขององค์กร ใช้ปฏิสัมพันธ์กัน มีปทัสฐานมีค่านิยมที่สำคัญ มีปรัชญาการปฏิบัติงานและมีกฎระเบียบข้อบังคับช่วยสร้างลักษณะเด่น เชื่อมโยงสังคมและองค์กรเข้าด้วยกันและสร้างมาตรฐานที่เหมาะสมสอดคล้องกับความเห็นของสุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2548 : 9) ที่ว่า วัฒนธรรมโรงเรียนเป็นลักษณะของการปฏิบัติงาน การปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนานวัตกรรมและลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกที่ได้พัฒนาและยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาภายในโรงเรียน เกิดเป็นวัฒนธรรมเด่นจนเกิดเป็นแนวทางพฤติกรรม การกระทำ และความคาดหวังในสมาชิกของโรงเรียน

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนา

ที่เน้นความต่อเนื่องของการพัฒนา ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเป็นขั้นตอนตามลำดับ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีการจัดลำดับความสำคัญ เริ่มจากการปูพื้นฐาน สร้างเจตคติ และเตรียม ความรู้ความเข้าใจ การประเมินตนเองก่อนการพัฒนา การเตรียมความพร้อมเพื่อรับการพัฒนา การดำเนินการพัฒนา การฝึกปฏิบัติและการประเมินผล แนวทางการพัฒนาเน้นการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นการพัฒนาสำหรับบุคคลวัยนี้ซึ่งแตกต่างจากการให้ความรู้แก่ผู้เรียน เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือ เพื่อให้งานเป็นที่น่าสนใจ วัฒนธรรมโรงเรียนเป็นสิ่งที่ช่วยให้ โดยกลุ่มมากกว่าการเรียนรู้จากการสอนผสมผสานกันตามลำดับความยากง่าย การเรียนรู้จะคงทนถาวรต้องมีแรงจูงใจจากผู้รับการพัฒนาที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 5 ประการ (บุญเลิศไพรินทร์. 2538 : 25) ได้แก่ อยากเรียนต่อเมื่อมีความต้องการและสนใจ มุ่งที่การถือเอาชีวิตประจำวันเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ได้วิเคราะห์และค้นหาความจริงจากประสบการณ์ชี้แนะตนเองมากกว่าให้ผู้อื่นชี้แนะ มีความแตกต่างระหว่างบุคคลในทักษะปฏิบัติ เน้นการ

เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ซึ่งต้องดำเนินงานไปพร้อมกันวิธีการพัฒนาบุคลากรควรมุ่งให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้จากองค์กร ควรเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่บุคลากรสามารถพัฒนาได้ตลอดเวลาและสอดคล้องกับแนวคิดของเบญจพร แก้วมีศรี (2545 : บทคัดย่อ)

ข้อเสนอแนะและการประยุกต์ใช้

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สามารถใช้เป็นแนวกำหนดนโยบายพัฒนาปัจจัยต่างๆ ในโรงเรียนทั่วไปเพื่อนำไปสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ควรกำหนดนโยบายสนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนาปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพของโรงเรียน จะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด

2. ผลการวิจัยนี้นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ส่งเสริมให้มีการประเมินคุณลักษณะของบุคคล เพื่อ

เลื่อนวิทยฐานะเช่นในที่สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยนำคุณลักษณะต่างๆ ที่ผลการวิจัยได้ค้นพบแล้วว่ามีผลต่อความสามารถในการพัฒนางานอย่างแท้จริง

2.2 นำองค์ประกอบในการกำหนดวิชาชีพแก่ครูสภาซึ่งมีบทบาทโดยตรงในการออกไปประกอบวิชาชีพ อีกทั้งยังอาจนำไปใช้ในการส่งเสริมด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร

2.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สนับสนุน ให้โรงเรียนพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารนำไปเป็นแนวนโยบายที่พัฒนาปัจจัยต่างๆ ของโรงเรียนทั่วไปให้มากยิ่งขึ้นเทียบเท่าโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน

2.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประเมินผลการบริหารโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ควรเน้นการส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนในปัจจัยด้านต่างๆ เพื่อระดมสรรพกำลัง เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน

2.5 สถานศึกษาควรเร่งรัดพัฒนาปัจจัยต่างๆ เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสที่เท่าเทียม สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนในเขตห่างไกล โดยการพัฒนาในทุกมิติของปัจจัยในเชิงการบริหารโรงเรียน

เพื่อนำไปสู่โรงเรียนที่มีคุณภาพ 3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

3.1 การวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนในฝันในภาคอื่นๆ ของประเทศ

3.2 ทำการศึกษากำหนดขนาดของโรงเรียนโดยค้นหาคำตอบที่แตกต่างไปจากการวิจัยในครั้งนี้

3.3 การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านครูผู้สอนด้วย

3.4 ควรมีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนใน

ฝันเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการของโรงเรียนที่มีความสอดคล้องกับการปฏิบัติงานโดยปกติของสถานศึกษาให้มากที่สุดและมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา

3.5 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.6 ควรได้มีการวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และสถาบันสังคม ในการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน**. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดบูรณาการ. (2547). **แนวทางการดำเนินงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดนครราชสีมา**. นครราชสีมา : โชคเจริญมาร์เก็ตติ้ง.
- ถวิล มาตรฐาน. (2545). **การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเชิงฐานการบริหารจัดการ (School – Based Management : SBM)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- บุญเลิศ ไพรินทร์. (2538). **เทคนิคเพื่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และทัศนคติ**. กรุงเทพมหานคร : ไร่ไทยเพรส.

- เบญจพร แก้วมีศรี. (2545). **การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2543). **ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้ำนานิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปรินญานิพนธ์ วิทยาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- รุ่ง แก้วแดง และ ชัยณรงค์ สุวรรณสาร. (2536). **แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพองค์การประมวลสาระ ชุติวิชาและแนวทางปฏิบัติในการบริหารการศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2548). **ปัจจัยเชิงพหุระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. นครราชสีมา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.**
- สำนักผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **รายงานการติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ เขตตรวจราชการที่ 13. เอกสารอัครสำเนา.**
- อำรุง จันทวานิช. (2547). **แนวทางการบริหารและจัดการพัฒนสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.**
- Hoy, Wayne K. & Miskel , Cecil G. (2005). **Educational Administration : Theory , Research and Practice.** Singapore : McGraw — Hill.
- Moris, Van Cleve. (1981). **Deaning : Middle Management in Academe. Cham-paign : University of Illinois Press.**
- Nance, J.P. (2003 , October). **Pubic School Administrators and Technology Policy Making.** Educational Administration Quarterly. 39 (4) : 434 – 467.